

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЌ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АЗЫСТВА ДЗЯРЖАВАМ КМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

[Прагн. Пачатак на 1-й і 2-й стар.]

з усяляк дыскрымінаваць у аплане іх права, поўнай роўнасці ў грамадзянскіх правах, мер у абарону малярства і г. д.

Іны ўсё больш актыўна ўдзельнічаюць у бядо рабочых і дэмакратычных сіл, усё больш іх колькасць уступае ў прафсаюзы. Камуністычныя партыі, у дзейнасці якіх на роўных правах удзельнічаюць жанчыны, рашуча падтрымліваюць іх правабраны і разглядаюць справы, аманіцыпаваныя іх важнымі элементамі агульнага дэмакратычнага руху. Прыклад сацыялістычных краін, дзе жанчынам гарантавана поўнае раўнапраўе, мае вялікую прыцягальную сілу для барацьбы жанчын у капіталістычным свеце.

У выніку сур'ёзнага абстрактнага сацыяльнага супрацьстаяння ў многіх капіталістычных краінах адкрыліся магчымасці для саюза на антыімпэрыялістычнай і антыімперыялістычнай аснове рэвалюцыйнага рабочага руху з шырокімі масамі веруючых. Каталіцкая царква і некаторыя іншыя рэлігійныя пераможцы ідолагічны крызісы, якія расхіствалі іх венавыя канцэпцыі і навучныя структуры. У некаторых краінах развіваюцца супрацоўніцтва і сумесныя дзеянні камуністаў з шырокімі дэмакратычнымі масамі каталікаў і веруючымі іншых рэлігій; набылі вялікую актуальнасць дыялог паміж імі па такіх праблемах, як вайна і мір, капіталізм і сацыялізм, некаланіялізм і краіны, якія сталі на шлях развіцця; сумесныя дзеянні супраць імперыялізму, за дэмакратыю і сацыялізм з'яўляюцца вельмі актуальнымі. Камуністы ўпэўнены, што імяна на гэтым шляху — шляху шырокіх кантактаў і сумесных выступленняў — маса веруючых робіцца актыўнай сілай антыімперыялістычнай барацьбы і глыбокіх сацыяльных пераўтварэнняў.

У ходзе адзіных антыімпэрыялістычных і антыімперыялістычных дзеянняў стварэння спрыяльнага перадавога для аб'яднання ўсіх дэмакратычных плыняў і палітычных саюзаў з'явіліся рашучым чынам абмежаванае ролю манопаліі ў эканоміцы краіны, паклісці канец уладзе буйнога капіталу і ажыццявіць таксама каронны палітычны і эканамічны пераўтварэнні, якія забяспечыць найбольш спрыяльныя ўмовы для працягу барацьбы за сацыялізм. Асноўная сіла гэтага дэмакратычнага саюза — рабочы клас. Дасягненню ўказаных мэт садзейнічаюць перш за ўсё магучыя масавыя выступленні рабочага класа і найшырэйшых народных слабаў, ажыццяўляемых ў розных формах. Выкарыстоўваючы ўсе наяўныя магчымасці парламенцкай дзейнасці, камуністы падкрэсліваюць, што рашучым у барацьбе за дэмакратыю і сацыялізм з'яўляецца разгортванне масавага руху рабочага класа, усіх працоўных.

Крах каланіяльнай сістэмы Істотна аслабіў пазіцыі імперыялізму. У апошні дзесяцігоддзе працягла ўзрастае роля антыімперыялістычнага руху народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў сусветным рэвалюцыйным працэсе. У некаторых краінах гэты рух набывае антыкапіталістычны змест.

У многіх краінах Азіі і Афрыкі нацыянальна-вызваленчы рух уступіў у новую фазу. У гэтай зоне ўзнікла вялікая колькасць нацыянальных дзяржаў, што ўнесла істотныя змены ў палітычную структуру свету і садзейнічала зменным судзіцям сілы на шкоду імперыялізму. Амаль поўнаасцю ліквідаваны стары каланіяльны імперыялізм.

Вялікае значэнне для будучыні Афрыкі і справы міру мае вызваленне поўдня Афрыкі — аднаго з апошніх раёнаў каланіяльнага панавання. Узброеная барацьба, якую вядуць народы Анголы, Мазамбіка, Гвінея-Бісау, Зімбабве, Намібія і Паўднёвай Афрыкі, наносіць цяжкія ўдары па саюзу фашысцкіх і расісцкіх рэжымаў, якія падтрымліваюць імперыялістамі. І адкрывае перспектывы новых буйных перамог афрыканскай рэвалюцыі.

Выдатную ролю ў барацьбе супраць сусветнага імперыялізму адгрывае арабскі вызваленчы рух. Ён аказвае становіцца ўздзеянне на ўвесь рух супраць імперыялізму і некаланіялізму на Сярэднім Усходзе і ў Афрыцы. Барацьба арабскіх народаў супраць імперыялізму і агрэсіі Ізраіля — састаўная частка агульнай барацьбы паміж ісламскімі і сацыялізмам ва ўсім свеце, з аднаго боку, і міжнародным імперыялізмам, з другога.

Рост нацыянальна-вызваленчага руху і сацыяльна-прагрэс навіду гэтага раёна, важная ў стратэгічных адносінах і багатага нафтай, вынікла асабліва ўплывівае імперыялістаў і нафтавыя манопаліі, якія плятуць інтрыгі і змовы супраць гэтага руху, развіваюць войны і ўчыняюць іншыя агрэсіўныя дзеянні.

Для адпору гэтым дзеянням, зрыву змовы, захавання ўсіх завабых значэнне маюць, у прыватнасці, паглыбленне сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў, нацыянальны прагрэс у выніках дэмакратычнай свабоды для шырокіх мас і нацыянальных прагрэсіўных сіл.

У краінах, якія вызваліліся, развіваецца сацыяльная дыферэнцыяцыя. Абстрактная канфікт рабочага класа, сялянства, іншых дэмакратычных сіл, у тым ліку патрыятычна-настроеных слабаў дробнай буржуазіі, з імперыялізмам і ісламі ўнутранай рэакцыі, з тымі элементамі нацыянальнай буржуазіі, якія ўсё больш схільны ісці на змову з імперыялізмам. У многіх маладых дзяржаў павялісілася грамадская роля і палітычная актыўнасць рабочага класа. Узрасце значэнне інтэлектуальных сувязей паміж маладымі пралетарыятам краін Азіі і Афрыкі і рабочым класам сацыялістычных краін, капіталістычных дзяржаў.

Вялікі рэвалюцыйны магчымасці мае працоўнае сялянства. Яно прымала актыўны ўдзел у барацьбе супраць імперыялізму, за нацыянальнае вызваленне народаў, за ўмацаванне незалежнасці маладых дзяржаў. Камуністы ўзмацняюць сваю дзейнасць сярод сялянскіх мас, ідуць у іх пралетарскую ідэалогію.

У большасці незалежных дзяржаў Азіі і Афрыкі цэнтральнымі праблемамі грамадскага развіцця пачаў з задачай умацавання і абароны палітычнай незалежнасці, суверэнітэту сталі перададзены эканамічнай адсталасці, стварэнне незалежнай нацыянальнай эканомікі, уключаючы ўласную прамысловасць, павышэнне жыццёвага ўзроўню народа. Выразненне гэтых праблем мае на ўвазе глыбокі сацыяльна-эканамічны пераўтварэнні, правядзенне дэмакратычных аграрных рэформ у інтэрасах працоўнага сялянства і пры яго ўдзеле, знішчэнне адкрытых феадалічных і дафеадалічных адносін, ліквідацыю засіла замежных манопаліі, радыкальную дэмакратызацыю.

тызацыю грамадскага і палітычнага жыцця, дзяржаўнага апарату, адраджэнне нацыянальнай культуры і развіццё іх прагрэсіўных традыцый, умацаванне рэвалюцыйных партый і стварэнне такіх партый там, дзе іх няма. Актуальныя праблемы грамадскага развіцця гэтых дзяржаў цяпер з'яўляюцца аб'ектам не толькі вострай барацьбы паміж іх народамі і неаналізатарамі, але і ўнутраных сацыяльных сутычак. Важнае значэнне для незалежных дзяржаў Азіі і Афрыкі мае ўсталяванне адносін дружбы і дзейснага супрацоўніцтва з краінамі сацыялізмам.

Над уздзеяннем рэвалюцыйнага ўмоў нашага часу ўзніклі спецасаблівыя формы прагрэсіўнага грамадскага развіцця краін, якія выявіліся, узрасла роля рэвалюцыйна-дэмакратычных сіл. Некаторыя маладыя дзяржавы сталі на неканіфікаваныя шлях — шлях, які забяспечвае магчымасці ліквідацыі адсталасці, атрыманай у спадчыну ад каланіяльнага мінулага. І стварэння ўмоў для пераходу да сацыялістычнага развіцця. Сацыялістычная арыентацыя ў гэтых краінах прабівае сабе дарогу, перадаючы вынікі цяжкасці і выпрабаванняў. Гэтыя дзяржавы вядуць рашучую барацьбу супраць імперыялізму і неканаліялізму.

Краіны, якія сталі на капіталістычны шлях, не здолелі вырашыць ніводнай з асноўных праблем, якія ўзніклі перад імі. Сутыкнуліся з усё большым недавальненнем народаў, ўнутранай рэакцыяй у гэтых краінах разгортвае пры падтрымцы імперыялізму наступленне супраць дэмакратычнай свабоды і пераходу выпадку жорстка падаўляе дэмакратычны і патрыятычны рух мас. Яна распальвае канфлікты паміж нацыянальнымі, этнічнымі, рэлігійнымі, племяннымі і лінгвістычнымі групамі, ставячы тым самым пад пагрозу незалежнасць, здыбную гэтым краінам.

Асабліва воражасць імперыялізм праўляе ў адносінах да краін з прагрэсіўнымі рэжымамі. Надаючы сацшрутны гэтыя краіны з выбранага імі шляху, імперыялісты супраць раздзяліць іх палітычна партыі, падпарадкаваць сваю ўплыў асветны і культурныя ўстановы, сродкі масавай інфармацыі, арганізуюць там сваю контррэвалюцыйную агентуру і падтрымліваюць рэакцыйныя элементы ў дзяржаўным апарате і ўзброеных сілах. Яны імкнучыся выкарыстоўваць антыкамуністычныя забавоны, каб сець воражасць сярод патрыятаў.

Шлях вырашэння задач нацыянальнага развіцця і сацыяльнага прагрэсу, дзейнага адпору падаюча неканаліялізму — гэта актывізацыя народных мас, павышэнне ролі пралетарыяту, сялянства, згуртаванне працоўнай моладзі, студэнцтва, інтэлігенцыі, гарадскіх сярэдніх слабаў, дэмакратычных амерыканскай колаў, гэтых патрыятычных прагрэсіўных сіл. За такое згуртаванне выступаюць камуністычныя і рабочыя партыі.

Камуністы адстойваюць свабоду, нацыянальную незалежнасць і сацыялістычную будучыню сваіх народаў, якія з'яўляюцца асобнымі ідэя навуковага сацыялізма, перададзенымі барацьбамі нацыянальна-вызваленчага руху. Інтэрасы гэтага руху, інтэрасы сацыяльнага прагрэсу народаў краін, якія надаюць уважлівае, патрабуюць цеснага супрацоўніцтва паміж камуністычнымі партыямі і іншымі патрыятычнымі і перададзенымі сіламі. Воражасць да камунізма, праследаванні камуністаў шкодзяць барацьбе за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне народаў.

Большасць краін Лацінскай Амерыкі заваявала дзяржаўную незалежнасць у пачатку мінулага стагоддзя. У цэлым яны сфарміравалі доволі шпрых капіталістычнага развіцця, там сфарміраваўся расіе і мацнее ў барацьбе шматлікі гарэсці і сельскі пралетарыят; практычна ва ўсіх краінах дзейнічаюць камуністычныя партыі. Народы Лацінскай Амерыкі змагаюцца з агульным прыгнётам і эксплуатацыяй імперыялізмам ЗША, які паставіў усея канцінент у залежнасць ад іх, лічыць яго сваім стратэгічным тылам. Некаторыя з гэтых народаў яшчэ вядуць барацьбу супраць каланіяльнага панавання. Барацьба за сапраўдны нацыянальны суверэнітэт і эканамічную незалежнасць пераплітаецца з вострай класавай барацьбай супраць капіталістычнай эксплуатацыі і перш за ўсё супраць замежных і мясцовых манопаліі і латыфундыстаў. У многіх краінах яшчэ захаваліся феадалічныя перажыткі і ёсць маса безземельных сялян. Ідзе барацьба за дэмакратычныя пераўтварэнні і супраць тыранічных дыктатураў, якія з'яўляюцца вельмі адмоўным фактарам у гістарычным развіцці канцінента.

Кубінская рэвалюцыя разарвала ланцуг імперыялістычнага прыгнёту ў Лацінскай Амерыцы і прывяла да стварэння першай сацыялістычнай дзяржавы на амерыканскім канціненте, азнаменавалі гістарычны паварот і адкрылі тую новы этап рэвалюцыйнага руху. У гэтым раёне свету развіваюцца баявыя дэмакратычныя і антыімперыялістычныя рухі, рэвалюцыйныя працэсы, якія адкрываюць шлях да сацыялізмам.

Пралетарыят, камуністычны і рабочыя партыі адгрываюць усё больш важную ролю ў антыімперыялістычным руху Лацінскай Амерыкі. Гістарычна перавага і гарантыя далейшага развіцця гэтага руху з'яўляецца існаванне і дзейнасць рабочага класа. Барацьба шырокіх мас за свае эканамічныя і палітычныя патрабаванні, за свае рэвалюцыйныя мэты адбываецца ў розных формах. Выступаюць супраць агрэсіўнасці імперыялізму і ўнутранай рэакцыі, народны рух у Лацінскай Амерыцы рухаецца наперад. У некаторых краінах ён выкарыстоўвае ўзброены шлях. У ходзе барацьбы павышаецца базальнасць рабочага класа, аб'яднаецца сявадства сялянства, узмацняюцца сельскія масы. Такім чынам, закладаюцца асновы рабоча-сялянскага саюза.

У саюзе з пралетарыятам выступаюць шырокія народныя масы, студэнты, перадавая інтэлігенцыя, шматлікія колы сярэдніх слабаў гарадскога насельніцтва. Набываюць усё большую сілу сумесныя дзеянні і антыімперыялістычнае адзіцтва супраць рэакцыйных рэжымаў. Уздым барацьбы супраць эксплуатацыі і галечы шырокіх мас, супраць імперыялістычнага прыгнёту прыводзіць да таго, што на прагрэсіўныя спадзеваны адлічэнца і перадавая частка рэлігійных колаў. Унутры ўзброеных сіл некаторых краін развіваюцца патрыятычныя і дэмакратычныя тэндэнцыі.

Перадарнае значэнне для перспектыв антыімперыялістычнай барацьбы мае ўмацаванне саюза паміж сацыялістычнай сістэмай, рабочымі і нацыянальна-вызваленчым рухам.

III.

Сучасная сацыяльна-палітычная абстаноўка ў свеце дае магчымасці змяніць барацьбу супраць імперыялізму на новы ўзровень. Узмацніўшы наступленне на імперыялізм, можна дабіцца рашучай перавагі над ім, нанесці паражэнне яго палітычнай агрэсіі і вайны. Гэта настойліва патрабуе канкрэтных і практычных мерапрыемстваў і дзеянняў на ўсіх канцінентах, каб даць ясную перспектыву дэмакратычным і прагрэсіўным сілам, усім, хто зацікаўлены ў вырашэнні буйных праблем, якія хаваюць чалавечата, праблем міру і бяспекі народаў.

Усвадомлячы сваю гістарычную адназначнасць, камуністычныя і рабочыя партыі, прадстаўленыя на Нарадзе, звяртаюцца да ўсіх камуністаў свету, да ўсіх праўшчыкаў імперыялізму, да ўсіх, хто гатовы змагацца за мір, свабоду і прагрэс, з падпавой аб адзіных дзеяннях.

Перашарговая мэта адзінага дзеяння — усёбакавая падтрымка гераічнага в'етнамскага народа. Нарада заклікае ўсіх, каму дорага справа міру і нацыянальнай незалежнасці, узмацніць барацьбу за тое, каб прымусяць амерыканскі імперыялізм вайскі інтэрв'юстаў з В'етнама, спыніць умяшанне ў ўнутраныя справы гэтай краіны і даважыць права в'етнамскага народа самастойна вырашаць свае праблемы. Канчатковая перамога патрыятаў В'етнама мае прычыновое значэнне для ўмацавання пазіцыі народаў у барацьбе супраць імперыялістычнай палітыцы дыктату і самавольства. Каб наблізіць гэту перамогу, патрабуюць ўагодненныя меры ўсіх дзяржаў сацыялістычнай сістэмы, сумесныя намаганні ўсіх камуністычных і рабочых партый, усіх прагрэсіўных партый і масавых дэмакратычных арганізацый, а таксама ўсіх свабодалюбных і міралюбных сіл. Нарада вітае стварэнне Часовага рэвалюцыйнага ўрада Рэспублікі Паўднёвай В'етнам. Яна разглядае гэта як важны этап гераічнай вызваленчай барацьбы в'етнамскага народа. Нарада заклікае да барацьбы за забяспечэнне поспеху паражэння перагавораў, які зусім магчымы на аснове 10 пунктаў, прапанаваных Нацыянальным фронтам вызвалення Паўднёвага В'етнама.

Асноўным зьявом адзіных дзеянняў антыімперыялістычных сіл па-раўнавагу застаецца барацьба супраць ваяскай пэблліцы, небяспекі сусветнай тэрмінальнай вайны, якая працягваецца паражэння народам масам іспішчэннем барацьбы за мір ва ўсім свеце. Аб'яднаўшы нацыянальна-вызваленчага руху, усіх міралюбных дзяржаў, грамадскіх арганізацый і масавыя рухі сацыяльна-прагрэсіўнага характару, мы можам перамагчы імагінарны мірны пераўтварэнне з варацьбой за тое, каб наваздаць імперыялістам мірнае суіснаванне дзяржаў з роз-

ку напружанасці, што з'яўляецца адным з найбольш настойлівых і актуальных патрабаванняў народаў.

Для захавання міру самая неадкладная справа — прадухіліць распаўсюд ядзернай зброі, прывесці ў дзейнасць Дагавор аб яе нераспаўсюджанні. Выступаючы за радыкалізацыю Дагавору, камуністычныя партыі разглядаюць яго як зьяву разабрэння, да спінчэння запуску ядзернай зброі. Неабходна адначасова дабіцца таго, каб паставіць пад законам ядзерную зброю, спыніць яе выроб і ўсе выпрабаванні.

Вялікае практычнае значэнне для адраджэння міжнароднай атмасферы і ўмацавання даверу паміж дзяржавамі меела б стварэнне бяз'ядзерных зон у розных раёнах свету. Галоўныя намаганні неабходна накіраваць на забарону ядзернай зброі. Ядзерная энергія павінна выкарыстоўвацца выключна для мірных мэт.

Неабходна ўзмацніць барацьбу за эфектыўную забарону бактэрыялагічнай і хімічнай зброі, якая выкарыстоўваецца ў вялікім маштабе амерыканскімі войскамі ў В'етнаме.

Караніны Інтэрасы народаў патрабуюць узмацніць барацьбу супраць мілітарызму ва ўсіх яго формах, асабліва супраць ваенна-прамысловага комплексу ЗША і іншых імперыялістычных дзяржаў. Мы заклікаем усе міралюбныя сілы вагарэць барацьбу за радыкальнае скарачэнне ваенных выдаткаў, за ўсеагульнае і поўнае разабрэнне пад эфектыўным міжнародным кантролем з тым, каб перакласці сродкі, якія цяпер паглынае гонка ўзброення, на поліпшэнне жыцця працоўных, развіццё аховы здароўя і асветы, на дапамогу краінам, якія сталі на шлях развіцця.

Побач з задачамі, якія маюць усеагульны характар, у барацьбе за мір ёсць вельмі важныя задачы больш спецыфічнага або рэгіянальнага характару, якія дамагаць забяспечэння бяспекі на асобных канцінентах і ў геаграфічных зонах. Выразненне гэтых цесна звязаных паміж сабой задач адбываецца інтэрасам і ўмяненням усіх камуністаў, усіх антыімперыялістычных сіл, усіх народаў свету.

Інтэрасы ўсеагульнага міру патрабуюць ліквідацыі ваенных базаў. Камуністычныя і рабочыя партыі лічыць і лічыць, што вывадзе навазваных імперыялістычнымі сіламі ваенных базаў і ваенных баз на тэрыторыі іншых дзяржаў з'яўляецца пераходнай фазай у працэсе ўсталявання паміж дзяржавамі. Супраўдальнай гарантыяй бяспекі і адной з умоў прагрэсу дзяржаў еўрапейскай краіны павінна з'яўляцца ўсталяванне ў Еўропе эфектыўнай сістэмы бяспекі, заснаванай на адносінах раўнапраўя і ўзаемнай павягі паміж усімі дзяржавамі канцінента, на аб'яднаных намаганнях усіх еўрапейскіх нацый. Зыходзячы з гэтага, сацыялістычныя краіны ўжо выказаліся за адначасовае роспуск НАТО і Варшаўскага Дагавору.

Нарада рашуча асуджае правакацыйныя спробы імперыялістычных дзяржаў, перш за ўсё ЗША, ФРГ і Вялікабрытаніі, яшчэ больш актывізаваць дзейнасць НАТО. Менавіта роспуск НАТО з'явіўся б рашучым крокам на шляху да скарачэння ўсіх базаў, усіх зааможных ваенных баз на чужых тэрыторыях, да стварэння надзейнай сістэмы калектыўнай бяспекі. У аднаведзіцы з Інтэрасам міру народы патрабуюць ад імперыялістычных дзяржаў паклісці канец палётам над зааможнымі тэрыторыямі бомбардуючычых з ядзернай зброй на борце, патрабуюць забараніць доступ у зааможныя порты карабляў і падводных лодак з ядзернай зброй на борце, патрабуюць адмовіцца ад любых гвалтоўных акцый і пагрозы ўжывання сілы.

Праблемай, якая займае першачарговае месца ў клопатах і спадзеваных еўрапейскіх народаў, з'яўляецца ажыццяўленне трымаўчай бяспекі на гэтым канціненте. Народы дзяржаў — уключаючы Варшаўскага Дагавору, які адбыўся ў Бухарэсце ў 1966 годзе і ў Будапешце ў 1969 годзе, а таксама канфэрэнцыя ў Карлаўых Варах, што адбылася ў 1967 годзе, намерцаюць канкрэтную праграму дзеянняў і мерапрыемстваў з мэтай стварэння сістэмы бяспекі ў Еўропе.

Неабходна змагацца за непакіненасць існуючых граніц у Еўропе, у прыватнасці, граніцы па Одеру-Нейсе і граніцы паміж ФРГ і ГДР, міжнародна-прававое прызнанне Германскай Дзяржавы-Рэспублікі; неадлучнае Заходняй Германіі да атанчай зброі; у з'яў бы тым ін-было форме, адмову ФРГ ад дапаганнаў на працягу ўсталявання ўсёй Германіі, прызнанне несапраўднасці мюнхенскага дыктату з савятам пачатку сабарону ўсіх неананісцкіх арганізацый. Мір і бяспека ў Еўропе патрабуюць утаймавання рэвалюцыйных сіл у Заходняй Германіі, забяспечэння еўрапейскім народам непадзельнага права быць гаспадарам на сваім канціненте, без умяшання з боку ЗША, узаемавыгоднага знамяніцтва і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў, усталявання паміж імі адносін, заснаваных на сапраўднай раздзялі напружанасці і ўзаемным даверу.

Павінен, безумоўна, паваяжцца прынцып недатыкальнасці неўраўнаважных дзяржаў. Гэтыя дзяржавы могуць унесці важны ўклад у палітыку мірнага суіснавання, калі яны выкарыстоўваюць усе магчымасці дзейнічаць у духу раздзялі напружанасці і міру.

Патрэба большай актыўнасці па ўсіх гэтых напрамках. Трэба надыходзіць да праблемы еўрапейскай бяспекі ў духу ініцыятывы, імкнучыся да канкрэтных, практычных мерапрыемстваў.

Перашарговым з мірных пачынаўняў з'яўляецца праявадзене шырокага Кангрэсу народаў Еўропы, гэта падтрымае і аблегчыць вырашэнне агульнаеўрапейскай праблемы дзяржаў.

Нарада заклікае міжнародную грамадзкасць да неаслабнай і актыўнай салідарнасці з народам і краінамі, якія з'яўляюцца пастаяннымі аб'ектамі агрэсіўных замаху імперыялізма, — з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай, з Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай і ўсім карэйскім народам. Нарада выступае за аднаўленне законных правоў Кітайскай Народнай Рэспублікі ў ААН і вяртанне ёй вострава Тайвань, які цяпер акупіраваны ўзброенымі сіламі Злучаных Штатаў Амерыкі. Абарона Кубінскай Рэспублікі застаецца абавязкам камуністаў і ўсіх іншых рэвалюцыйных і антыімперыялістычных сіл Лацінскай Амерыкі, усяго свету.

Мы, камуністы, заклікаем да адзіных дзеянняў супраць усіх актаў агрэсіі імперыялізму, супраць развіцця іх лакальных войнаў і ўжывання іншых форм Інтэрвенцыі ў любых раёнах свету. Перад наўясноў агрэсіўнай палітыкі, якую працягваюць праводзіць імперыялізм і кіруючыя колы Ізраіля, якія зацяляюць аб сваёй салідарнасці з арабскімі народамі, якія патрабуюць вяртання зямель, акупіраваных Ізраільскімі захопнікамі; гэта з'яўляецца неадкладнай і абавязковай умовай ўсталявання міру і палітычнага ўзрулявання на Балкні. У ходзе на аснове поўнага ажыццяўлення палітыкі лістападскай (1967 г.) рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН.

Камуністы падкрэсліваюць сваё адданасць з варацьбой народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі за незалежнасць і нацыянальны суверэнітэт, за вызваленне ад усялякага роду эканамічнай і палітычнай гегемоніі імперыялістычных колаў манопаліі, за выхад з сістэмы ваенных саюзаў і блокаў, якія навазьяюцца імперыялістычнымі дзяржавамі, супраць імперыялістычных тэндэнцый узмацняць гонку ўзброення на гэтых канцінентах, захоўваць і ствараць новыя ачагі напружанасці, за ліквідацыю замежных ваенных баз, за ўсталяванне адносін, якія садзейнічаюць б свабоднаму развіццю кожнага народа.

Да канца ачысціць нашу планету ад агіды каланіялізму, знішчыць яго апошнія ачагі, не дапусціць адраджэння яго ў новых, замаскіраваных формах — такое патрабаванне эпохі.

Мы заклікаем усіх людзей добрай волі, усіх прыхільнікаў дэмакратыі да сумеснай дзейнасці па ліквідацыі рошчак каланіялізму і да барацьбы супраць неаканаліялізму. Мы — за рашучыя інтэрацыянальныя меры ў падтрымку патрыятаў Анголы, Мазамбіка, Гвінея-Бісау, Зімбабве, Намібія і Паўднёвай Афрыкі, у падтрымку ўсіх прыгнёчаных народаў.

Адной з буйных праблем сучаснасці, да якой камуністычныя і рабочыя партыі прылягаюць увагу грамадзкіх і за вырашэнне якой яны энергічна змагаюцца, з'яўляецца ліквідацыя адсталасці ўплыві колькасці краін і цэлых канцінентаў, — адсталасці, спароджанай працяглым каланіялізмам і імперыялістычным панаваннем. Асноўная задача гэтых краін цяпер — гэта эканамічная, сацыяльная і палітычная развіццё, якое можна дабіцца толькі ў рамках зважанага супраўдальнай незалежнасці ў адносінах да імперыялізму, а таксама ў выніку глыбокіх дэмакратычных і рэвалюцыйных пераўтварэнняў. Каб вырашыць гэту задачу, неабходна мабілізаваць і аб'яднаць усе прагрэсіўныя сілы кожнай краіны, развіваць узаемавыгодныя сувязі паміж імі, а таксама з сацыялістычным дзяржавамі.

Мы лічым, што неабходна ўзмацніць барацьбу супраць фашыскай пагрозы, даваць бязлітасны адпор прафашысцкім выказкам. Фашызм узмацняе сваю актыўнасць у момант абстрактнага крызісу імперыялізму, калі ўзрастае імяненне рэакцыі ўжываць металы дубага падаўлення дэмакратычных і рэвалюцыйных сіл. У Грцыі неафашызм захапіў уладу. У Іспаніі «ультра» спрабуюць вярнуцца да фашысцкіх метадаў рэпрэсіі і прадрываюць марныя намаганні, каб спыніць магучы масавы рух. У Паругаліі фашызм, які перажывае крызіс пад націсам растучага народнага руху, спробы цыркуляры фактычнае прадухілення сваёй тэраўтычнай палітыкі з дапамогай дэмагій аб ілібералізацыі. У Заходняй Германіі неафашызм адкрыта заклікае аб сваёй прэзэнцыі на ўладу. Актыўнае неафашызмскія сілы і ў іншых краінах. Неафашызм змяняецца з дзейнасцю імперыялістычных разведкаў, якія арганізуюць рэакцыйныя пераўтварэнні.

Усе гэтыя правы фашызму навазьяюцца на ўзрастаючае супрацьўважэнне народных мас. Каб гэта супрацьўважэнне было паспяховае, неабходны адзіныя дзеянні ўсіх антыфашысцкіх сіл, а таксама ўзмацненне міжнароднай падтрымкі з боку камуністычных і рабочых партый, дэмакратычных і прагрэсіўных рухаў усіх краін.

Барацьба супраць фашысцкіх рэжымаў з'яўляецца істотнай часткай дзейнага супраць імперыялізму, за дэмакратычныя свабоды. Агульная задача ўсіх дэмакратыяў, усіх прыхільнікаў свабоды, незалежна ад іх палітычнай пазіцыі, светапогляду і рэлігійных перакананняў, — павялічыць рэальную падтрымку нацыянальным прагрэсіўным сілам, якія змагаюцца супраць такіх ачагоў рэакцыі і фашызму, як урады Іспаніі і Паругаліі, рэакцыйная хунта палкоўнікаў у Грцыі, ваенна-афіцэрская зграя ў Лацінскай Амеры

ЗАДАЧЫ БАРАЦЬБЫ СУПРАЦ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ І АДЗІНСТВА ДЗЯЕННЯ КМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ, УСІХ АНТЫМПЕРЫЯЛІСТЫЧНЫХ СІЛ

Камуністычны рух — неад'емная частка сучаснага грамадства і самая антыная яго сіла. Паганам аб'яўленне камуністычных і рабочых партый па-за законам — гэта замах на дэмакратычныя правы і карані інтэрасу народа. Удзельнікі Народа падтрымліваюць усё без выключэння камуністычныя партыі свету, якія вядуць барацьбу за сапраўды свабодны і сацыяльна-справядлівы свет. Мы гурманам аб'яўляем удзел у палітычным жыцці сваіх краін, які палітычны і тычыцца камуністычна і іншых дэмакратычных і рэвалюцыйных і інданезій, Іспаніі, Венесуэле, Панама, Парагвая, Гватэмале, Паўднёвай Афрыцы, Тайланда, Гаіці, Малайзіі, Іране, на Філіпінах і ў некаторых іншых краінах. Мы аб'яўляем аб сваёй салідарнасці з палітычнымі і сацыяльнымі барацьбамі, якія дасягаюць у асяродку французскіх і дыктатарскіх рэжымаў, у турмах капіталістычных краін, і змагаюцца за іх вызваленне.

Гэты Народа яе удзельнікі разглядаюць як важны этап на шляху згуртавання сусветнага камуністычнага руху. Яны лічаць, што наўдзел у ёй асобных камуністычных партый не павінен перашкоджаць брацкім сувязям паміж усімі, без выключэння камуністычнымі і рабочымі партыямі, іх супрацоўніцтвам. Удзельнікі Народа з'яўляюцца аб'яўляюць сваёй рашучаснай дзейнасцю разам з барацьбам супраць імперыялізму, за агульную мэту міжнароднага рабочага руху і з тымі камуністычнымі і рабочымі партыямі, якія не прадстаўлены на гэтай Народзе.

Барацьба супраць імперыялізму — барацьба працяглая, упорная і цяжкая. Наперадзе немінуча вострая класавая бітва. Трэба ўзмацніць наступленне на пазіцыі імперыялізму і ўнутраны рэжым. Перамога рэвалюцыйных і прагрэсіўных сіл непазбежна.

Народы сацыялістычных краін, пралетары, усё дэмакратычныя сілы ў краінах капіталізму, народы, якія вызваліліся і прычэкаюць імперыялізму, за мір, нацыянальную незалежнасць, сацыяльны прагрэс, дэмакратыю і сацыялізм!

унутры краіны, так і ў міжнародным камуністычным руху.

Камуністы ўсведамляюць, што, побач з велізарным гістарычным поспехам наш рух у ходзе свайго развіцця сустракае за апошнія гады з сур'ёзнымі цяжкасцямі. Аднак яны перакананы, што цяжкасці будуць пераадолены. Гэта перакананне грунтуецца на факце, што перспектывы мэты і інтэрасы міжнароднага рабочага класа з'яўляюцца агульнымі, на імкненні кожнай партыі знайсці такое рашэнне ўзнікаючых праблем, якое адпавядае як нацыянальным, так і інтэрацыянальным інтэрасам, рэвалюцыйнай місіі камуністаў. Яно грунтуецца на волі камуністаў да згуртавання ў міжнародным маштабе.

Камуністычныя і рабочыя партыі, нягледзячы на некаторыя адрозненні ў поглядах, пацвярджаюць сваю рашучаснасць змагацца адзіным фронтам супраць імперыялізму.

Некаторыя з універсальных рашэнняў пераадоляюцца ў ходзе абмену думкамі або знікаюць па меры таго, як само развіццё падзей уносіць яскасць у сутнасць спрэчных пытанняў. Іншыя могуць быць прынятыя. Народа перакананы ў тым, што спрэчныя праблемы могуць і павінны быць вырашаны шляхам узмацавання супрацоўніцтва камуністычных партый ва ўсіх формах, праз расшырэнне міжпартыйных сувязей, узаснаванне вывучэнне вопыту, таварыскай дыскусіі і кансультацыі, праз адзінства дзеяння на міжнароднай арэне. Інтэрацыянальна абавязан кожнай партыі ўсямерна садзейнічаць палітычна адносі і развіццю ўзаем-

нага даверу паміж усімі партыямі, прадпрымаць новыя намаганні, што садзейнічаюць умацаванню адзінства міжнароднага камуністычнага руху. Калектывны аналіз канкрэтнай рэаліснасці садзейнічае умацаванню гэтага адзінства.

Лінія на сумеснай антыімперыялістычнай барацьбе павінна ідэя рэвалюцыйнага працэсу. Выступаючы ў першых рэдах рэвалюцыйных, вываленых і дэмакратычных рухаў камуністы і надалей будуць непрымыма змагацца супраць буржуазнай ідэалогіі, раскрываючы працоўным сапраўды сэнс іх барацьбы і ўмоў дасягнення перамогі. Каб паспяхова весці барацьбу супраць імперыялізму і забяспечыць перамогу сваёй справы, яны будуць прапанаваць у рабочым руху, у шырокіх народных масах, у тым ліку сярод моладзі, ідэі навуковага сацыялізму, паслядоўна адстоіваючы свае прынцыпы, дабіваючы перамогі марксізма-ленінізма, змагаючыся за адвадненні з канкрэтнай абстаноўкай супраць права-і дэмакратычных скажэнняў тэорыі і палітыкі, супраць рэвізізму, дагматызму і левасектанцкага авантурызму. Гэтыя ўхілы, які правіла, неадпавядаюць значэнне рэальных сіл, якія можна і неабходна ўцягнуць у барацьбу.

Вернасць марксізму-ленінізму, пралетарскаму інтэрацыяналізму, безапаветнае і адданне служэнне інтэрасам свайго народа, агульнай справе сацыялізму — неабходная умова эфектыўнасці і правільнай арыентацыі адзіных дзеянняў камуністычных і рабочых партый, залог поспеху ў дасягненні імі сваіх гістарычных мэт.

ДЗМІТРЫЙ АЛЯКСЕЕВІЧ АРЛОЎ

Пасля цяжкай хваробы на 66-м годзе памёр Дзмітрый Аляксеевіч Арлоў, народны артыст БССР, прафесар кафедры Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, які ўсё сваё жыццё і ўсё свой талент аддаў савецкаму тэатру.

Творчая біяграфія Д. А. Арлова пачалася ў 1924 годзе ў тэатры-студыі імя Ф. Шалейкіна ў Маскоўскім рэалістычным тэатры. З 1935 па 1954 год Д. А. Арлоў — актёр, рэжысёр і мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага.

Ролі, сыграныя Д. А. Арловым, — Палжаў у «Неспакойнай старасці» Б. Рахманова, Бярсенеў у «Разлом» Б. Леўтанова, цар Федар Іванавіч у аднайменнай трагедыі Я. Талстова, Мальволю ў «Двадцятая ноч» В. Шэкспіра, Байкіч у «Дзядзі Вані», Чабурчын у «Трох сёстрах» А. Чэхава і многія іншыя ўвайшлі ў лік лепшых актёрскіх дасягненняў у гісторыі тэатраў Беларусі.

Д. А. Арлоў адзін з першых у рэспубліцы стварыў вобраз У. І. Леніна ў п'есе М. Пагодзіна «Крамлёўскія кураты». Ён многа здымаўся ў кіно. Спектаклі, пастаўленыя Д. А. Арловым на сцэне тэатра імя М. Горькага, вызначаліся ідэяна-мастацкай цэласцю і высокай прафесійнай якасцю.

Многа сіл і творчай энергіі аддаў Д. А. Арлоў выхаванню актёрскай і рэжысёрскай змены. Больш 20-ці год ён працаваў у Беларуска-дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце загадным камандзірам кафедры мастацтва актёра і рэжысёра.

Творчы шлях Д. А. Арлова — яркі прыклад высокай прынцыповасці, грамадзянскай і велізарнай працавітасці.

Урад высока ацаніў заслугі Д. А. Арлова, узнагародзіўшы яго двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам «Знак Пашаны» і медалямі. Светлая памяць пра Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова — выдатнага актёра, рэжысёра і педагога застаўся ў сэрцах усіх, хто ведаў яго і працаваў з ім.

МАЦЭРАУ П. М., ПРЫТЫЦКІ С. О., КІСЯЛЕЎ Ц. Я., СУРГАНАЎ Ф. А., ПІЛАТОВІЧ С. А., ПАЛЖАЎ І. Я., АЛЕКСАНДРОўСКАЯ Л. П., ГЕРАСИМОВІЧ П. П., ГРАМЫКА В. А., КІСЯЛЕЎ Р. Я., КІМАЎ І. Ф., КАВАЛЕЎ М. В., КІМАВА А. І., КОРШ-САБІНІ Т. У., КАПІЧ М. Ф., МАРЦЭЛЕЎ С. В., МЯШКОЎ М. М., МІНКОЎ М. А., НІЖНІКАВА Т. Я., АБУХОВІЧ А. В., ПАУЛЕНАК Б. У., ПАЛОСІНІ Я. М., ПОЛАВЕЦ М. М., РАХЛЕНКА Л. Г., РЖАЦКАЯ Л. І., РАЖБА І. А., СТОМА С. Ф., СУЛІМАЎ М. У., СІДАРАЎ Ю. У., ТАНК М., ШАРАПАЎ В. І., ШЫРМА Р. Р., ЯНКОўСКІ Р. І.

АПОШНЯЕ СЛОВА

Спектаклі з удзелам актёра Арлова былі сапраўдным святам. Яны захапілі і непаўторнымі лірызмам, то трагедыяй, адчуваннем жыцця, то жыццерадавым намяднівым пафосам. Пры жыцці Дзмітрыя Аляксеевіча мы рэдка гаварылі яму дзякуй за высокае яго мастацтва. Хай гэта будзе апошнім словам, звернутым да яго і ад нашага імя, імя яго беларускіх калег па тэатру.

Уладзімір УЛАДАМІРСКІ, народны артыст СССР.

АКЦЁР, ДРУГ АКЦЁРА

«Бывай!» — слова, якое пачалося з нас, — гэта, каб разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваць на сцэне, не абраўтаваць так цяжкія хутка гаварыць яму. Ціпер гаворым і не саромеемся сабе.

Разам з У. У. Кумельскім і А. І. Кіставым ён быў будаўніком, стваральнікам калектыву Дзяржаўнага рускага тэатра імя М. Горькага, у традыцыі і стыль якога арганічна ўвайшло нешта новае арлоўскае.

Патрабавалася ў творчасці быць першым. Яно ён выказаў у сабе пад уплывам мхаватых ностальгіяў у сумеснай працы з А. Дзікім і М. Ахлюпаўцам. Яна вяла яго да такіх незвычайных творчых узлётаў, якімі былі гадоўныя ролі Д. А. Арлова ў «Матросах з Катары», «Амстэрдэма» і «Бравым салдаце Швейку» на маскоўскай сцэне ў трыццаці гады. Ён ён быў абавязаны бліскучым доспедам у этанічных спектаклях Дзяржаўнага рускага тэатра БССР імя М. Горькага — «Бранявоез

дар Іванавіч», «Рускае пытанне», «Разлом». Этнічнай нормай, першай адзнакай культуры ў мастацтве для Дзмітрыя Аляксеевіча была заўсёды гатоўнасць да уваблення жыццёвых вобразаў у якой сцэнічнай форме з выразным ідэяльным кірункам.

«Бывай!» — слова, якое пачалося з нас, — гэта, каб разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваць на сцэне, не абраўтаваць так цяжкія хутка гаварыць яму. Ціпер гаворым і не саромеемся сабе.

«Бывай!» — слова, якое пачалося з нас, — гэта, каб разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваць на сцэне, не абраўтаваць так цяжкія хутка гаварыць яму. Ціпер гаворым і не саромеемся сабе.

«Бывай!» — слова, якое пачалося з нас, — гэта, каб разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваць на сцэне, не абраўтаваць так цяжкія хутка гаварыць яму. Ціпер гаворым і не саромеемся сабе.

«Бывай!» — слова, якое пачалося з нас, — гэта, каб разам з Дзмітрыем Аляксеевічам працаваць на сцэне, не абраўтаваць так цяжкія хутка гаварыць яму. Ціпер гаворым і не саромеемся сабе.

МНОГА Бачу партызанскі аэрадром

Людскога гора, радасці і шчасця. Праз яго прайшлі тысячы бестрашных партызан і партызанак, падполшчыкаў і сувязных, старых і дзяцей. Гэты маленькі каваляч зямлі ў глыбокім тыле ворага натхняў змагароў на новыя подзвігі, дапамагаў каваць перамогу.

Мне хочацца асобна расказаць, як з нашага аэрадрому адлятаў у Маскву легендарны дзед Талаш.

Знайсці і даставіць дзеда Талаша ў штаб было даручана атраду А. Патрына, дзе камісар быў А. Чайкоўскі. У лютыя ночы 1943 года з вёскі Жывань Любанскага раёна Мінскай вобласці на дзёна санных павозках выехаў у напрамку Петрыкава, дзе жыў дзед Талаш. Група партызан на чале з намеснікам камісара атрада па камсамоле Леанідам Іванавічам Паленавым. Уначы партызаны пад'ехалі да сяла.

Кіней спынілі ў кустах, двое адвочаліся ў краіную хату. Пастукалі ў дзвяр. Мужчынскі голас запытаўся:

— Хто тут?
— Гэта мы, адчыніце. Нам трэба нешта запытацца, мы, напэўна, заблудзіліся.
— А хто вы такія?
— Потым раскажам, адчыніце.

Мужчына ў хаце настойваў на сваім — сказаць, хто да яго позняй ноччу стукаецца.
— Тут немцаў няма? — запытаўся Паленаў.
— Няма, А хто вы такія?
— Мы партызаны. Адчыніце.

У калідоры пачуліся крокі, скрып. Дацягнула адна завала, другая, і дзверы адчыняюцца.
— Ну, заходзіце ў хату. Многа вас тут? Партызаны зашлі.
Дзед шчыльна зачынуў паспільнае акно. Запаліў смалістую лупчыну, у пакоі стала вільна. Дзед быў адзін. У шэрых валенках, цёмных шаварах, кароткім кашуку і шапцы.

Дзед, перш чым адказаць на пытанні партызан, запытаўся, адкуль, як сюды трапілі, навошта прыехалі?
— Да вас, дзед Талаш, прыехалі, — адказаў Паленаў.
— А з якога вы атрада?
— З атрада Патрына, які стаіць у Любанскім раёне. Там многа атрадаў.

— Дык чаго я вы там — стаіце, ды немцаў не б'яце? У гэтых месцах побач «жагалец» ды і фашысты. Нахай атрады падыходзяць, і мы з ходу расправімся з імі. Ну, потым пагаворым. Буду збірацца з вамі, у атрад. У штаб злучэння даведаеце?
— Канечне. А вы ўпэўнены, што мы партызаны? — запытаўся Паленаў у дзеда.
— Па фізіяноміі і манерах бачу. Потым і вырашыў — мне нельга больш тут заставацца. Ледзь не расстралілі. Прыходзілі, усё шукалі ордэн, што мне Калінін Міхал Іванавіч ўручыў, ды так і не знайшлі. А больш у мяне забралі няма чаго. Каровы няма, кани няма, хлеба няма, нічога ў мяне няма. Старая мая даўно памёрла, сінны таксама памёрлі. Я пайшоў туды адпачаць свой ордэн і вазьму зброю. Гэта хутка.

— Дзед заспяшаўся. Знайсце рыдлёўку і хутна выйшаў з хаты, потым зноў зайшоў у хату. Хлопцы дапамагалі алкапаць у агародзе ордэн.

Дарогі дзед Талаш расказаў, як ён ваяваў з польскімі легіянерамі ў грамадзянскаму, аб сваіх сінках, унуках і праўнуках, аб тым, як яму ўручылі ўзнагароду.

— Працуе сабе, ды працуе. Ада раптам тэлеграма. Ад Калініна Міхала Іванавіча. У ёй было напісана, каб я прыехаў да яго ў Маскву, у Крамль. І больш у ёй не было нічога напісана. Чаго? Па якой справе? Нябожчыца жонка прыгатавала ў дарогу харчоў. Апраўляў мяне ў Маскву. Еду поездам, непакояцца. Што здарылася? Навошта мяне Сталінчэ? Што я мог натварыць? Ну, значыць, у Маскве я проста ў Крамль. Паказваю тэлеграму. Мне праявіў ў пакой, пасадзіў тэлеграму. Мале прылаў, я пакаваў. А потым выхадзіць чалавек, уданьдаль мае прывітанне, імя і імя па бацьку. Я ўсё сказаў. Ён пайшоў, а потым хутка вярнуўся і гаворыць: «Прыйдзеце воль сюды. Вас чакае Міхал Іванавіч Калінін».

Міхал Іванавіч з вялікай радасцю мяне прыняў, абяцаўшы вы па-старыкоўску, падалаваліся. Потым Калінін бярэ кнігу са стала і падае мне.

Гэту кнігу, кажа ён, пра цябе напісалі. Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР чабе.

Заканчэне. Пачатак у мінулым нумары газеты.

як партызана, арганізатара ўзброенай барацьбы з імпэрыялізмам захопчыкам на Палесці ўзнагародзіў ордэнам Чырвонага Сцяга.

М. І. Калінін прымацоўвае да маіх грудзей ордэн. А потым мы доўга сядзелі і гаварылі. Гаварылі пра мінулы вайну, пра розныя сялянскія клопаты. Доўга я тады гасіў у Маскве. Але, як кажуць, у гасіях добра, але даўно трэба збірацца. Прыехаў дамоў, а тут п'яныя з кветкамі. І сталі да мяне аднолькава прыязна дзюць. Што ні дзень, усё новая дэлегатыя. Тут працаваў трэба, а яны ўсё прыязна, пытаюцца. Савет мне хату паправіў.

Нямнога гадоў прайшло, а тут немцы, зноў вайна. Многа разоў яны да мяне прыходзілі. Адаў, кажуць, ордэн. Расстраляў усё халелі. А я ім і кажу, што я ў грамадзянскаму вайну ваяваў і быў партызанскім камандзірам, але я ваяваў не супраць немцаў, а супраць польскіх легіянераў. Так што я вам нічога дрэннага не рабіў. Напэўна, таму яны мяне і памілавалі. А та гаварылі, расстралялі ды расстралялі яго.

Усю дарогу дзед Талаш расказаў аб сваім жыцці.

Не дазваджаючы кіламетры тры да вёскі Жывань, дзе стаў атрад Патрына, дзед Талаш раскінуў кажух, якім былі накрыты яго ногі

і ногі Паленава, памацаў галяншчы ботаў Паленава, а потым кажа:

— Знімай!
Паленаў спачатку не зразумеў і запытаў:
— Што знімаць?
— Знімай боты, — сказаў дзед Талаш.
— Навошта знімаць? Як жа я без ботаў, босым па снезе, ці што?
— На табе валенкі. Я ж не магу з'явіцца сярод ваших партызан у валенках, ды яшчэ ў падштытах.

Вельмі не хацелася Паленаву аддаць свае боты, але і не хацелася пакрыўдзіць дзеда. А той настойваў.

— Давай, давай, здымай.
І зняў Паленаў боты. Дзед Талаш тым часам аддаў яму свае валенкі.

Увечар ў вёску Жывань, дзе стаў атрад, сустрачым партызаны з цікавасцю пыталіся, што за дзед.

— Дзед Талаш, — адказаў Паленаў.
Толькі спыніўся ля дома, дзе размяшчаўся штаб атрада, як сабраўся натоўп партызан і мясцовых жыхароў.

Кнігу «Дрытва» Якуба Коласа вывучалі ва ўсіх школах. Чыталі яе амаў у кожным доме. Так што па ніжэ дзеда Талаша ведалі добра, а тут і ён сам. У вакушчу, з кароткай броджай, на шапцы чырвоны стужачка, зорачка з гільям блішчыць, як застала, і ў хромавых ботах. Побач з ім адыла партызан Паленаў, у сталтаваных валенках.

Дзеда Талаша запрасілі ў дом, пазнаёмлілі з камандзірам і камісарам атрада.

Стыхіяна ўзнік мітынг.

Камісар Андрэй Ціханавіч Чайкоўскі выступіў з кароткай прамовай. Потым даў слова дзеда Талашу, які ён змагаўся супраць імпэрыялізму захопчыкам, за што Са-

веці ўрад ўзнагародзіў яго ордэнам Чырвонага Сцяга.

— Камандзір атрада Аляксей Іванавіч Патрын запытаў, ці ёсць у яго пытанні.

Партызан Леўна Вас першы задаў пытанне:
— А як вам удалося ад акупантаў уціць, калі яны вас вядлі за ручкі?
Дзед Талаш падказаў, а потым задаў контрпытанне:
— А ты кнігу «Дрытва» чытаў?
Леўна Вас адказаў:
— Чытаў.

— Дык вост, там вельмі падрабязна напісана. Значыць, ты ведаеш, навошта пачаецца?
— А як вам удалося арганізаваць партызанскі атрад? — запытаўся Саша Бенчыў.
Дзед Талаш зноў задаў сваё контрпытанне:
— А ты кнігу чытаў?
Саша адказаў:
— Не, не чытаў.

— Дык вост, пачытай. І ўсё даведашся. Калі гэта расказаць, дык многа зойме часу, а нам зараз трэба ваяваць. Рабіш немцаў, каб яны тут у Беларусі, і згнінуць.

Раскажы, што ты ў нас збіраешся рабіць? — нечакана запытаў Міхалей Шатняў.
Дзед Талаш тут жа адказаў:
— Мы разам з вамі павінны рабіць немцаў у Петрыкаве і ў Бабруйску, не даць ім, гадам, ні праходу, ні праездна на нашай беларускай зямлі. І мы гэта зробім гэтак жа, як зрабілі ў свой час з беларускімі.

У гонар дзеда Талаша арганізавалі абед. На стала сталі міскі з бульбай, салёнымі гуркамі, капустаў, салам.

Андрэй Ціханавіч праз сакашчы дастаў бутэльку самагону і хапелі было наліць, пешошаму — дзеду Талашу. Але ён хутка ўзяў бутэльку і паднёс да носа.

— Гэта гаралка?
— Ага, — адказаў Андрэй Ціханавіч.
— Тут ідзе ірвавапалітная вайна, немцы топчух нашы аямлю, забіваюць людзей, дэдукуцца, а мы будзем гарэлку піць. Ды хіба можна так? Не, не, я не дазваляю ні мне наліваць, ні вам выпіваць. Дзе вы ўзялі гэтую гарэлку?

— У санчасці. Там замест спірту прамываюць раны, дэзінфіцыруюць марлю, посуд, — адказаў Андрэй Ціханавіч.

— Значыць, вы забралі ў хворых? Не, не, я забараняю вам гэта. Я сам зняўся ў санчасці, а мне пакладзіце бульбы і ўсаго, што тут ёсць. Я галодны.

Давялося падначаліцца патрабаванням дзеда Талаша.

Ён ведаў, што да партызан прылятаюць самалёты, і папрасіў:
— А як бы мне злётаць у Маскву? Мне вельмі ўжо трэба пагаварыць з Калініным Міхалем Іванавічам.

— Гэта можна, — сказаў камісар.
— Аб чым жа вы хапелі б гаварыць, калі не сакрэт? — запытаў Чайкоўскі.
— А вост аб чым. Я бачу, што вас тут вельмі многа, партызаны стаяць амаў ва ўсіх вёсках, а ўзброеныя ў вас кенкае. Я Калініну скажу, каб ён вам больш прыслаў куль, гармат, кулямёты. І трэба будзе рабіць усё немцыня гарнізоны ў Беларусі, знішчыць фашыстаў.

На другі дзень дзед Талаш паехаў у суседні атрад — Міхала Мікалаевіча Розова. А потым наведваў іншыя атрады. Прыбыў у штаб злучэння. Хутка з'явіўся ў адной з зямлянак партызанскага аэрадрому. Адсюль паліцеў у Маскву.

— Цяпер на востраў Зыслаў, дзе раней быў партызанскі аэрадром, штоўд з'яўляюцца тысячы былых партызан і партызанак. Тут бываюць з сям'ямі тыя, каму савецкія лётчыні выраставалі жыццё, вывезлі на Вялікую зямлю для лячэння. Тут бываюць тысячы навушчыкаў, лётчыняў, моладзі, турысты.

Вылія язьміны нагаваюць аб тым цяжкім часе, калі тут партызаны сталі насмерць.

На акупіраванай тэрыторыі Беларусі было многа партызанскіх аэрадромоў. А яшчэ больш было пляцовак, куды сілалі партызанам грузы на «парашутах». Кожнае злучэнне партызанскіх атрадаў мела свае аэрадромы і плянчыкі. Яны адраілі велізарную ролю ў развіцці і умацаванні партызанскага руху.

Партызаны Міншчыны, які ўсёй Беларусі з удзячнасцю ўспамінаюць лётчыню Грышкава, Луніна, Трудуліна, Зяпленева і іншых, якія, рызкуючы жыццём даставалі ўзброены і боепрыпасы, вывозілі параненых і дзяцей.

Міністэрства культуры БССР глыбока смутнае з прычыны смерці народнага актёра БССР прафесара Арлова Д. А. і выказвае шырокае спачуванне сям'і і блізкім нябожчыка.

Беларускіе тэатральнае аб'яднанне падзяляе глыбокі смутак з прычыны смерці выдатнага дзеяча сцэны, народнага актёра БССР Арлова Дзмітрыя Аляксеевіча і выказвае сваё спачуванне родным і блізкім нябожчыка.

Калектыв Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута глыбока смутнае з прычыны смерці Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова выдатнага актёра БССР, прафесара кафедры мастацтва актёра і рэжысёра і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім нябожчыка.

Письменники Беларуси глыбока смутны з прычыны смерці народнага актёра БССР прафесара Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова і выказваюць шырокае спачуванне сям'і, родным і сябрам нябожчыка.

Правленіне Саюза мастакоў БССР смутнае з прычыны адчаснай смерці народнага актёра БССР, прафесара кафедры мастацтва актёра і рэжысёра Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Арлова Дзмітрыя Аляксеевіча і выказвае глыбокае спачуванне сям'і, нябожчыка.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтар і пяціцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОН: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намясціна галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага скартара — 3-24-62, аддзела выяўленчага мастацтва, адміністрацыі, вытворчых эстэты — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 6-25-13, бухгалтэрыя — 6-25-87.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісьматэлей БССР, Мінск.

Друкера выдвецтва «Звязда».

Індэкс 63856. АТ 03869.